

European
Commission

EUROPOS PILIEČIŲ FORUMAI

KOVA SU
NEAPYKANTA
VISUOMENĖJE

Informacijos
Rinkinys

Apie šį Rinkinį

Sveiki atvykę į Europos piliečių forumą kovai su neapykanta visuomenėje.

Pirmiausia dėkojame, kad sutikote dalyvauti šiame procese. Tikimės, kad jis bus informatyvus, įdomus ir malonus! Esate vienas iš 150 dalyvių, atsitiktinai atrinktų iš visų 27 ES valstybių narių, kad aptartumėte, kaip kovoti su neapykanta Europoje.

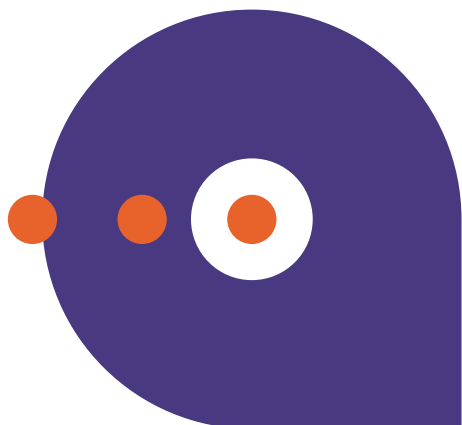
Remiantis keliomis ataskaitomis ir duomenimis, šiandien Europa susiduria su nerimą keliančiu neapykantą kurstančių kalbų ir neapykantos nusikaltimų augimu. Neapykanta ne tik skaudina asmenis, grupes ir bendruomenes, kuriems ji yra skirta, bet ir skaldo visuomenę bei trukdo laisvai ir entuziastingai demokratiškai diskutuoti. Neapykantos apraiškos griaua visą visuomenę ir kelia grėsmę demokratijai pagrindams.

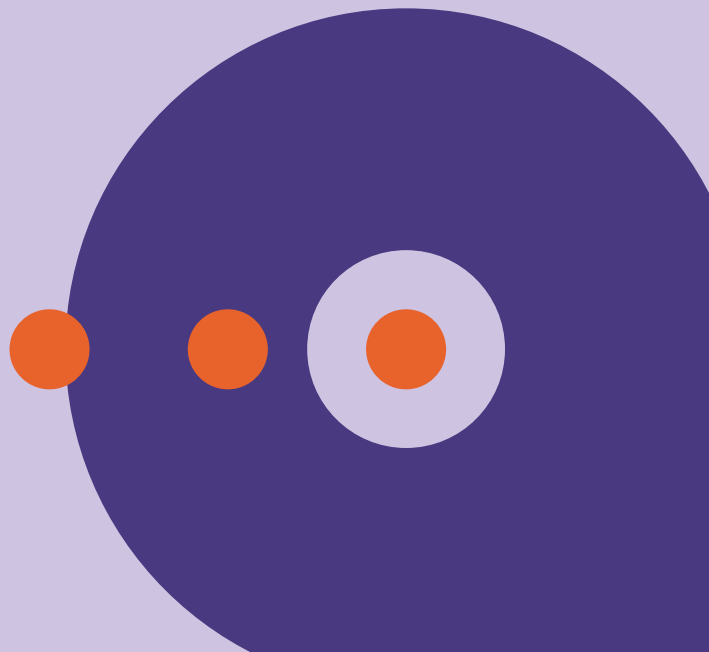
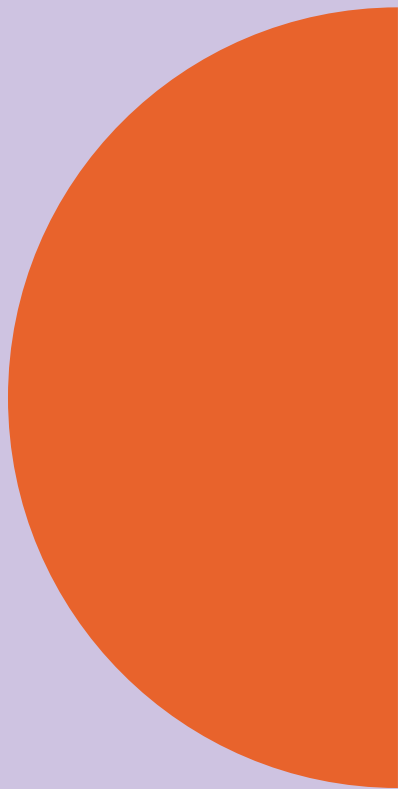
2023 m. gruodžio 6 d. Europos Komisija ir ES Vyriausysis įgaliotinis užsienio reikalams priėmė bendrą komunikatą „Nėra vietos neapykantai: Europa susivienijusi prieš neapykantą“. Šiame komunikate raginama sukurti atvirą visos Europos dialogo erdvę, kur susiburtų piliečiai iš visos ES ir aptartų būdus, kaip nuo neapykantos ir susiskaldymo pereiti prie bendrų Europos lygybės, pagarbos žmogaus teisėms ir orumui vertybių puoselėjimo. Šis Europos piliečių forumas kovai su neapykanta visuomenėje yra atsakas į šį kvietimą, todėl dėkojame, kad sutikote dalyvauti šiose diskusijose.

Drauge su kitais dalyviais jūs analizuosite įvairius būdus, kuriais mes visi – ES institucijos, valstybės narės, pilietinės visuomenės organizacijos, žiniasklaida ir kiti veikėjai – galime prisidėti prie kovos su neapykanta visuomenėje ir dar kartą įtvirtinti lygybę, pagarbą žmogaus teisėms ir orumui.

Šis „Informacijos rinkinys“ padės jums įgyvendinti šį procesą. Jį sudaro keturi skyriai.

1. **PROCESAS: KAS YRA EUROPOS PILIEČIŲ FORUMAI?** 4
Piliečių forumai siekia, kad piliečiai atsidurtų viešosios politikos formavimo centre. Šiame skyriuje trumpai apžvelgiame patį procesą.
2. **UŽDUOTIS: KĄ AŠ DIRBSIU?** 6
Europos Komisija sušaukia šį piliečių forumą konkrečiai užduočiai atlikti. Čia rasite klausimą, į kurį būsite pakviesti atsakyti.
3. **TEMA: KĄ REIKIA ŽINOTI APIE NEAPYKANTĄ?** 8
Neapykanta yra sudėtinga ir jautri tema. Siekdami prisidėti prie bendro temos supratimo, pateikiame pagrindinę informaciją ir apžvelgiame, kaip šiuo metu ES kovoja su neapykanta.
4. **PRAKTINĖ INFORMACIJA** 12
Norime, kad jūsų dalyvavimas būtų kuo sklandesnis. Šiame skyriuje aprašomos jūsų kelionės, apgyvendinimo, kasdienės išlaidos ir kita praktinė informacija.

1 / Procesas

Kas yra Europos piliečių forumai?

APLINKYBĖS

Europos Komisijos piliečių forumai suburia atsitiktinai iš visų 27 ES valstybių narių atrinktus dalyvius aptarti pagrindinius būsimus teisės aktus ir kitas iniciatyvas Europos lygmeniu.

Forumai atsirado po 2021–2022 m. vykusios konferencijos dėl Europos¹ ateities. Tada 800 atsitiktinai atrinktų piliečių susirinko pasidalyti savo požiūriais ir idėjomis tokiomis temomis kaip ekonomika, socialinis teisingumas, darbo vietos, švietimas, kultūra, jaunimas, sportas, skaitmeninė transformacija, ES demokratija, vertybės, saugumas, teisinė valstybė, klimato kaita, sveikata, migracija ir ES vaidmuo pasaulyje.

2022 m. gegužės 9 d. Konferencijai pasibaigus, dalyviai pateikė 178 rekomendacijas. Šios rekomendacijos vėliau tapo 49 pasiūlymų ir daugiau nei 300 Konferencijos paskatintų priemonių pagrindu. Konferencijoje dalyvavę piliečiai ragino ateityje dažniau suteikti panašias galimybes piliečiams dalyvauti Europos politikos formavime. Reaguodama į tai, Europos Komisijos Pirmininkė Ursula von der Leyen paskelbė, kad bus organizuojama tolesni Europos piliečių forumai konsultuoti su atsitiktinai atrinktais piliečiais svarbiausiais ES klausimais.

Vėlesniuose forumuose buvo nagrinėjamos konkretnės politikos temos: maisto švaistymo problema, virtualių pasaulių privalumai ir trūkumai, teisės ir galimybės mokytis ir studijuoti kitose ES šalyse bei būdai padidinti energijos vartojimo efektyvumą. Dalyviai, padedami vertėjų žodžiu, gali bendrauti vieni su kitais savo gimtąja kalba.

Būdamas forumo nariu, perimsite estafetę iš daugelio kitų europiečių, šį kartą sutelkdami dėmesį į „kovos su neapykanta visuomenėje“ temą. Remdamiesi diskusijomis parengsite rekomendacijas, į kurias Europos Komisija atsižvelgs rengdama savo politikas.

KAIP VEIKS ŠIS EUROPOS PILIEČIŲ FORUMAS?

Kiekvieną forumą sudaro 150 atsitiktinai iš visų ES valstybių narių atrinktų piliečių, kurie atstovauja ES įvairovę ir trečdalis kurių yra jaunesni nei 26 metų, kad būtų užtikrinta tinkama kartų diskusija.

Forumas derina bendradarbiavimą mažose grupėse (apie 12 žmonių) su plenariniu darbu (visi 150 dalyvių kartu). Mažesnėse darbo grupėse turėsite galimybę išsamiau aptarti įvairius temos „Kova su neapykanta visuomenėje“ aspektus. Visi 150 dalyvių taip pat susirinks į plenarines sesijas, kad pasidalytų, išklaustų ir pateiktų atsiliepimus apie kitų mažų grupių indėlį. Forumo nariams šį darbą atlikti padės tarpininkavimo komanda. Šią komandą sudaro grupinį darbą organizuoti padedantys specialistai. Jie padės dinamiškiau dirbti grupėje, išnaudoti visas kiekvieno asmens ir visos grupės galimybes prisidėti. Be to, jie suteiks piliečiams įvairių bendro darbo ir kolektyvinių sprendimų priėmimo priemonių.

Jums taip pat padės vietoje esantys pagalbininkai, kurie suteiks praktinės informacijos, taip pat specialistai, konsultuojantys apie neapykantą ir įvairias jos formas. Be to, išgirsite pilietinės visuomenės, institucijų ir akademinės bendruomenės atstovų liudijimus ir įžvalgas.

¹ Informacijos apie konferenciją apie Europos ateitį rasite čia: https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/new-push-european-democracy/conference-future-europe_en

² Žr.: <https://equineteurope.org>

³ Žr.: <https://ceji.org> and <https://www.facingfacts.eu>

KAS ORGANIZUOJA EUROPOS PILIEČIŲ FORUMĄ?

Europos Komisija. Europos Komisija kartu su Europos Parlamentu ir Europos Taryba yra viena pagrindinių ES institucijų. Komisija padeda pasidalyti bendra ES strategija, teikia naujų ES įstatymų ir politikų pasiūlymus, prižiūri jų įgyvendinimą ir tvarko ES biudžetą. Europos piliečių forumą kovos su neapykanta klausimais kartu organizuoja du Europos Komisijos departamentai: Komunikacijos generalinis direktoratas ir Teisingumo ir vartotojų reikalų generalinis direktoratas.

Komunikacijos generalinis direktoratas (toliau – DG COMM) yra Komisijos padalinys, atsakingas už ES politikos perdavimą ir paaiškinimą išorės auditorijoms. Jis informuoja Komisiją apie politinius pokyčius ir viešosios nuomonės bei žiniasklaidos tendencijas. Jis taip pat skatina tiesioginį bendravimą su piliečiais dalyvaujant jų ir svarstymo procesų pagalba, įskaitant Europos piliečių forumus ir [piliečių įsitraukimo platformą](#).

Teisingumo ir vartotojų reikalų generalinis direktoratas (toliau – DG JUST) yra Komisijos padalinys, atsakingas už ES teisingumo, vartotojų teisių ir lyčių lygybės politiką. Vykdydamas savo misiją, DG JUST yra atsakingas už veiksmingą pagrindinių teisių gerbimą, propagavimą ir apsaugą kaip nustatyta ES pagrindinių teisių chartijoje. Be to, direktoratas atsakingas už Komisijos darbą kovojant su neapykanta kurstančiomis kalbomis ir neapykantos nusikaltimais.

ŽINIŲ KOMITETAS

Forumo diskusijoms vadovaus ir jas konsultuos specialus Žinių komitetas, kuris jums suteiks reikiamų žinių, kad galėtumėte suprasti temą ir parengti tvirtas rekomendacijas. Visi nariai pasitelkia skirtingas ir viena kitą papildančias žinias šia tema:

Arun MANSUKHANI

Klinikinis psichologas, specializacija – psichologinės traumos

Daris LEWIS RECIO

„Equinet“ teisės ir politikos pareigūnas²

Federico FALOPPA

Readingo universiteto sociolingvistikos profesorius

Jelena JOVANOVIĆ

Europos Parlamento kovos su rasizmu ir įvairovės tarpfrakcinės

grupės koordinatore

Manos TSAKIRIS

Londono universiteto psichologijos profesorius

Nesrine SLAOUI

Nepriklausoma žurnalistė ir rašytoja

Robin SCLAFANI

CEJI direktorė ir „Facing Facts“ tinklo koordinatore³

Tommaso CHIAMPARINO

Teisingumo ir vartotojų reikalų generalinio direktorato (DG JUST)

pagrindinių teisių politikos skyriaus politikos pareigūnas

PILIEČIŲ FORUMAS KOVAI SU NEAPYKANTA VISUOMENĖJE

Kartu su kitais dalyviais susitiksime trims sesijoms. Dvi sesijos vyks asmeniškai Briuselyje, o viena – internetu:

- **1 sesija: 2024 m. balandžio 5–7 d.**
(vietoje Briuselyje, Belgijoje)
- **2 sesija: 2024 m. balandžio 26–28 d.**
(internetu per vaizdo konferencijos įrankį)
- **3 sesija: 2024 m. gegužės 17–19 d.**
(vietoje Briuselyje, Belgijoje)

SVARSTYMAS JAUTRIA TEMA

Kaip Europos piliečių forumo organizatoriai, esame atsakingi už tai, kad forumas taptų saugia erdve, leisiančia visiems forumo nariams ir pakviestiems dalyviams laisvai kalbėti ir būti išklaustiems, gerbiant kitų dalyvių požiūrį ir patirtį. Esame įsipareigoję sukurti visiems pagarbia aplinką. Tai, kas gali būti suprantama „saugu“ ar „priimtina“ vienam asmeniui, gali būti priešingai kitam asmeniui, turinčiam kitokią gyvenimo patirtį. Jūsų diskusijos bus sutelktos tiek į jūsų, tiek į tų, kurie nukentėjo ir kenčia nuo neapykantos, patirtį.

Mes nustatysime tam tikras pagrindines taisykles, o svarbiausia taikysime „nepakenkimo“ principą, kad būtų kuo labiau sumažinta psichologinės žalos dalyviams galimybė (pavyzdžiui, išvengti smurto ir konfliktų, traumų ar psichinės sveikatos problemų sukėlimo). Siekiant užtikrinti, kad šio principo būtų laikomasi, visų sesijų metu jums vadovaus profesionali pagalbininkų komanda.

Visas pagarus indėlis bus priimtas. Turėtumėte atvirai, be išankstinės nuomonės bandyti suprasti pagrindines neapykantos priežastis. Forumas bus orientuotas į sprendimų, kurie padėtų harmoningiau gyventi visuomenėje, paiešką.

2 / Užduotis

Ką aš dirbsiu?

Europos piliečių forumas kovai su neapykanta visuomenėje sieks atsakyti į šį klausimą:

„Ką galime padaryti dėl neapykantos ir kaip galime stiprinti abipusę pagarbą mūsų visuomenėse?“.

Konkrečiai, forumas sieks nustatyti galimus politikos veiksmus ir visus susijusius dalyvius, kurie turėtų dalyvauti įvairiais lygmenimis, įskaitant sprendimus priimančius asmenis, pilietinę visuomenę, privatųjį sektorių ir piliečius.

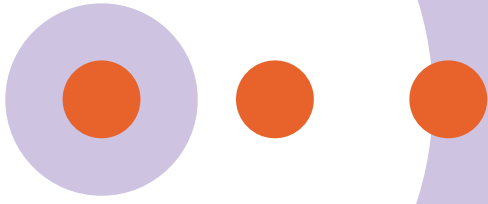
Įvairūs klausimai padės jums orientuotis šioje temoje ir įsivaizduoti priemones bei veiksmus, kurie galėtų būti įgyvendinti kovojant su neapykanta visuomenėje.

1 sesijoje, kuri vyks Briuselyje, išplėtosite bendrą supratimą apie neapykantą ir piliečių forumo užmojį. Kartu su kitais piliečiais pradėsite nuo emocijų ir neapykantos suvokimo atskleidimo. Tai apims ir apsiskeitimą patirtimis bei liudijimais su išoriniais pranešėjais bei darbą su specialistais. Nustatysite įvairias neapykantos priežastis ir veiksnius, taip pat galimas veiksmų sritis, kuriose galima kovoti su neapykanta visuomenėje.

2 sesijoje, kuri vyks internetu, remdamiesi 1-os sesijos darbu plėtosite idėjas kaip spręsti neapykantos visuomenėje problemą. Šios idėjos gali būti laikomos rekomendacijų projektais.

3 sesijoje, kuri vyks Briuselyje, šias idėjas ir rekomendacijas patobulinsite padedant patyrusiems pagalbininkams, pilietinės visuomenės atstovams ir turinio ekspertams. Galiausiai šios idėjos tampa galutinėmis rekomendacijomis, kaip kovoti su neapykanta Europoje.

GALUTINIS forumo darbo **REZULTATAS** bus rekomendacijų, kurios ypač padės Europos Komisijai ateityje kovoti su neapykanta kurstančiomis kalbomis ir neapykantos nusikaltimais, sąrašas. Rekomendacijos pasitarnaus kaip gairės, padėsiančios ES ir jos valstybėms narėms pereiti nuo neapykantos ir susiskaldymo prie bendrų Europos vertybių puoselėjimo, kaip tai įtvirtinta Europos Sąjungos sutartyje. Tai apima pagarbą žmogaus teisėms ir orumui bei visuomenę, kurioje vyrauja tolerancija, nediskriminavimas ir pliuralizmas.

3 / Tema

Ką reikia žinoti apie neapykantą?

NEAPYKANTOS IR JOS FORMŲ SUPRATIMAS

Mums visiems atrodo, kad žinome, kas yra neapykanta, tačiau **nėra lengva ją apibrėžti**, nes neapykantos apraiškos yra daugialypės, įvairios ir sudėtingos. Ji gali būti reiškiamą tiek labai subtiliomis formomis, tiek labai aiškiai. Neapykanta gali likti vidiniu jausmu, tačiau ir gali virsti smurtiniais veiksmais (pvz., kurstomais smurtinių ekstremistinių ideologijų). Ji gali pasireikšti įvairiomis formomis – nuo žodinio užgauliojimo ar įžeidinėjimo iki patyčių, priekabiavimo, neteisingai ir nepalankiai mažumas apibūdinančios dezinformacijos, grasinimų ar raginimų imtis smurto, net ir fizinio smurto ar žmogžudystės.

Neapykantos piramidė supaprastintai iliustruoja tai, ką galima pavadinti neapykantos statybiniais blokais, pradedant šališkumu ir baigiant sunkiausiomis gyvybei pavojingomis apraiškomis. Piramidėje viršutinius lygius išlaiko apatiniai lygiai. Šie žemesni lygiai dažnai yra nesąmoningi, todėl asmuo nežino, kad jis kaip nors diskriminuoja arba prisideda prie neapykantos ar nepasitikėjimo. Jei žmonės ar institucijos žemesnio lygio elgesį laiko priimtiniu ar „normaliu“, tai lemia, kad kito lygio elgesys tampa priimtinesnis.

Neapykantos piramidėje pavaizduota **galima trajektorija** link vis stiprėjančių priespaudos sistemų, kurios neigiamai veikia asmenis, institucijas ir, apskritai, visuomenę. Viskas prasideda nuo individualių emocijų ir jausmų, kurie gali peraugti į šališką požiūrį ir elgesį bei progresuoti į organizuotą ir sistemingą diskriminaciją, iki pat didžiausių smurtinių nusikalstamų veikų.

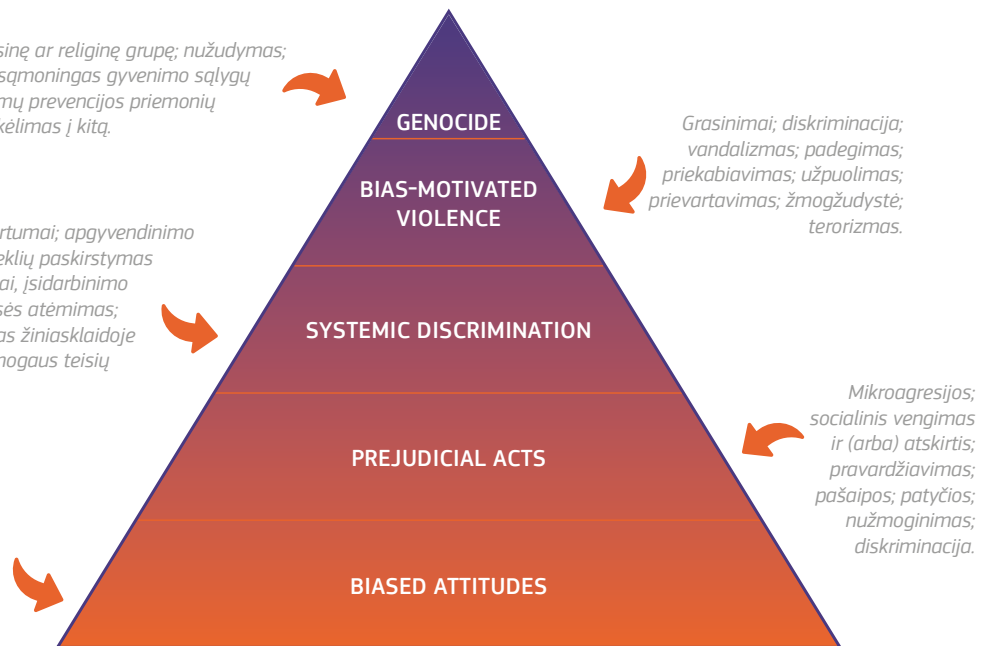
ES **sistemine diskriminacija** pasireiškia įvairiomis formomis. Ilgalaikiai reiškiniai, tokie kaip diskriminacinės įdarbinimo procedūros, teisėsaugos institucijų vykdomas etninis profilavimas⁴, žiniasklaidos priemonių įtvirtinti neigiami stereotipai, švietimo skirtumai ar vyrų ir moterų darbo užmokesčio skirtumai, įrodo, kad diskriminacija vis dar yra realybė ir kad šališkumas, kuriuo ji grindžiama, yra giliai įsišaknijęs mūsų visuomenėje.

Asmenys, turintys keletą savybių, dėl kurių mūsų socialinėse, ekonominėse ir politinėse struktūrose atsiranda atskirtis (pvz., lytis, religija, odos spalva ar seksualinė orientacija), patiria **daugialypę arba sąveikinę diskriminaciją**. Jiems situacija yra dar sunkesnė, nes jie patiria neproporcingas neapykantos,

Ketinimas sunaikinti tautinę, etninę, rasinę ar religinę grupę; nužudymas; sunkus kūno ar psichikos sužalojimas; sąmoningas gyvenimo sąlygų fiziniam sunaikinimui sudarymas; gimimų prevencijos priemonių taikymas; priverstinis grupės vaikų perkėlimas į kitą.

Baudžiamosios teisėnos skirtumai; apgyvendinimo segregacija; nevienodas išteklių paskirstymas švietimui, sveikatos apsaugai, įsidarbinimo galimybėms; balsavimo teisės atėmimas; nepakankamas atstovavimas žiniasklaidoje ar mokyimo programose; žmogaus teisių gynėjų tildymas.

Aklosios zonos; skirtingumo baimė; stereotipai; polinkis šlietis prie arba trauktis nuo tam tikrų tipų žmonių; apsiribojimas informacija, kuri patvirtina turimus įsitikinimus; savo privilegijų nesuvokimas.

⁴ Žr. FRA: „Stop diskriminacijai ir etniam profilavimui Europoje“ | Europos Sąjungos pagrindinių teisių agentūra (europa.eu)

nelygybės ir neteisybės bangas, kurios sustiprina **diskriminacijos ciklą**. Neapykanta taip pat gali būti nukreipta prieš žmones, kurie gina žmogaus teises, įskaitant dėl profesijos.

NEAPYKANTA ES: FAKTAI IR SKAIČIAI

Nelengva sužinoti tikslus skaičius apie neapykantos reiškinio mastą. Visų pirma, **duomenų rinkimas valstybių narių lygmeniu yra fragmentiškas** atsižvelgiant į skirtingus teisėsauogos institucijų požiūrius į pranešimą apie neapykantos nusikaltimus ir jų registravimą. Taip pat sunku gauti reprezentatyvų internete plintančių neapykantą kurstančių kalbų kiekio kiekybinį įvertinimą. Todėl tikėtina, kad neapykantos mastas iš esmės bus **nepakankamai įvertintas**. Tačiau tarptautiniu lygmeniu surinkti neapykantos nusikaltimų duomenys, pagrįsti turimais oficialiais statistiniais duomenimis⁵, rodo, kad 2021–2022 m. jų bendra apimtis padidėjo 26 %. Toliau pateikiame keletą neišsamų, tačiau situaciją iliustruojančių skaičių, kuriuos galima rasti ES lygmeniu.

- Išanalizavus aštuonis milijonus internetinių pranešimų ES, nuo **2023 m. sausio iki 2023 m. rugsėjo vidurio neapykantos toksiškumo lygis išaugo 30 %**. Lygis yra aukštesnis prancūzų, rusų, slovakų ir ispanų kalbomis parašytuose pranešimuose.⁶
- Nors Europos Sąjungos pagrindinių teisių agentūra (FRA) 2023 m. pranešė apie kasmet vykstančius tūkstančius oficialiai užregistruotų antisemitinių incidentų⁷, šie skaičiai gali būti smarkiai nuvertinti. Remiantis 2018 m. FRA atliktu žydų antisemitinių patirčių tyrimu, **9 iš 10 žydų mano, kad antisemitizmas jų šalyje padidėjo, 71 % vengia neštis ar rodyti daiktus, pagal kuriuos galėtų būti identifiukuoti kaip žydai, o apie 79 % incidentų nepranešama**.⁸
- Kito FRA tyrimo duomenimis **55 % respondentų 2022–2023 m. ES patyrė rasinę diskriminaciją daugiau nei tris kartus**.⁹
- **Viena iš trijų moterų** tiek ES, tiek visame pasaulyje yra bent kartą gyvenime patyrusi **fizinį ar seksualinį smurtą**. ES bent dvi moteris per savaitę nužudo partneris ar šeimos narys.¹⁰
- 2017 m. **kas ketvirtas ES gyvenantis musulmonas** patyrė priekabiavimą dėl etninės ar imigranto kilmės, ir beveik pusė iš jų patyrė **šešis ar daugiau incidentų praėjusiais metais**.¹¹
- FRA rado įrodymų, kad **per COVID-19 krizę bent 13 valstybių narių (iš 15 tirtų) žiniasklaidoje ir socialiniuose tinkluose padaugėjo prieš romus nukreiptos retorikos** atgaivinančios senus stereotipus apie romus kaip grėsmę visuomenės sveikatai.¹²

⁵ Žr.: <https://hatecrime.osce.org/>

⁶ Žr.: ES finansuojamo projekto „Europos neapykantos internete stebėjimas“ duomenis adresu <https://eoooh.eu/>

⁷ Žr.: FRA, [antisemitizmas 2022 m. – ES užregistruotų antisemitinių incidentų apžvalga](#) | Europos Sąjungos pagrindinių teisių agentūra (europa.eu)

⁸ Žr.: FRA, [patirtis ir antisemitizmo suvokimas / antrasis tyrimas dėl žydų diskriminacijos ir neapykantos nusikaltimų ES](#) (europa.eu)

⁹ Žr.: FRA, [būti juodaodžiu ES – Afrikos kilmės žmonių potyriai](#), 2023 m.

¹⁰ Žr.: Europos Komisija, pranešimas spaudai „[ES ragina nutraukti smurtą prieš moteris](#)“, 2023 m. lapkritis

¹¹ Žr.: FRA, [antrasis Europos Sąjungos mažumų ir diskriminacijos tyrimas, musulmonai – atrinktos išvados](#) 2017 m.

¹² Žr.: FRA, [koronaviruso pandemija ES – poveikis romams ir keliautojams](#), 2020 m.

Neapykanta gali turėti **gilių pasekmių** aukoms ir neigiamai paveikti jų **psichinę ir fizinę sveikatą** bei **socialinę ir ekonominę gerovę**. Neapykantą kurstančių kalbų ar neapykantos nusikaltimų aukos taip pat dažnai susiduria su politine ir socialine atskirtimi, dėl kurios jos nepraneša apie tokius nusikaltimus ar nepasinaudoja paramos aukoms paslaugomis. Be to, tos aukos, kurios praneša apie patirtą neapykantą, dažnai rizikuoja patirti antrinę viktimizaciją (papildomą žalą ne dėl tiesioginės nusikalstamos veikos pasekmės, bet dėl to, kaip institucijos ir kiti asmenys elgiasi su auka). Neapykantą kurstančios kalbos gali ypač stipriai pakenkti vaikų psichinei sveikatai ir turėti ilgalaikį neigiamą poveikį jų asmeniniam tobulėjimui. Tai gali turėti įtakos jų gebėjimui gyventi normalų, saugų gyvenimą.

Neapykantos sukelti nusikaltimai siunčia žinią apie ištiesių grupių ir bendruomenių atmetimą ir nuvertinimą, o šias grupes ir bendruomenes sudarantys asmenys patiria baimę ir didelį nerimą, kuris gali būti **perduodamas iš kartos į kartą**, nes vaikai mokosi baimės ir nepasitikėjimo iš savo tėvų patirties. Galiausiai, neapykanta turi **nutildantį poveikį** asmenims, priklausantiems grupėms, kurioms gresia iš neapykantos kylanti viktimizacija, taip apribojant jų teisę į saviraiškos laisvę.

KO ES JAU ĖMĖSI, KAD IŠSPRĘSTŲ ŠIĄ PROBLEMĄ?

Europos Sąjunga savo steigimo sutartyse **įtvirtino tokias vertybes** kaip pagarba „žmogaus orumui, laisvė, demokratija, lygybė, teisinė valstybė ir pagarba žmogaus teisėms, įskaitant mažumoms priklausančių asmenų teises“. Visos neapykantos ir netolerancijos formos yra nesuderinamos su šiomis pagrindinėmis teisėmis ir vertybėmis. Visos ES institucijos dalyvauja iniciatyvose prieš neapykantą. Šiame skyriuje pateikta veiksmų sistemos ES lygmeniu apžvalga, apimanti tiek reguliavimo, tiek politikos iniciatyvas.

Neapykantą kurstantys nusikaltimai ir kalbos yra neteisėti pagal ES teisę. 2008 m. [pamatiniam sprendime dėl kovos su tam tikromis rasizmo ir ksenofobijos apraiškų formomis](#) reikalaujama kriminalizuoti viešą smurtą ar neapykantos kurstymą dėl rasės, odos spalvos, religijos, kilmės, tautinės ar etninės kilmės.

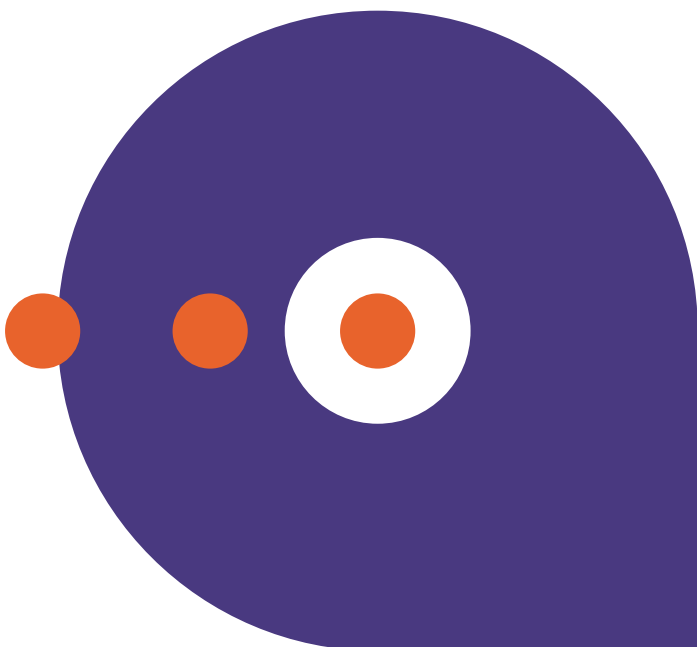
Komisija siekia užtikrinti, kad pamatinis sprendimas būtų visiškai ir teisingai perkeltas į nacionalinę teisę, visų pirma pradėdant nuo pažeidimo nagrinėjimo procedūrų, dėl kurių savo ruožtu ėmėsi veiksmų vienuolika valstybių narių. Tačiau Komisija negali įsikišti atskirais neapykantą kurstančių kalbų ar neapykantos nusikaltimų atvejais. Tai išlieka **nacionalinių teisėsaugos institucijų**, kurios turi iširti, patraukti baudžiamojon atsakomybėn ir nagrinėti galimai neapykantos skatinamą nusikalstamą veiką ar retoriką, **kompetencija**.

2023 m. gruodžio 6 d. Europos Komisija priėmė [komunikatą „Nėra vietos neapykantai: Europa susivienijusi prieš neapykantą“](#). Tai yra raginimas visiems europiečiams imtis veiksmų ir pasipriešinti neapykantai bei pasisakyti už toleranciją ir pagarbą. Šiuo komunikatu Komisija siekia **sustiprinti pastangas kovoti su visų formų neapykanta**, stiprindama veiksmus įvairiose politikos srityse, įskaitant saugumą, skaitmeninimą, švietimą, kultūrą ir sportą. Konkretūs komunikate paskelbti pasiūlymai apima papildomą finansavimą maldos namams apsaugoti, naujas iniciatyvas prieš internetines grėsmes ir glaudesnę bendradarbiavimą su pilietinės visuomenės subjektais.

Europos Komisija taip pat įgyvendina aktyvią kovą su neapykanta politika, įskaitant specialius mainus ir priemones, kuriomis padedama nacionalinės valdžios institucijoms įgyvendinti šią politiką. Ji priėmė **specialias ES strategijas**, pavyzdžiui, [ES kovos su antisemitizmu ir žydu gyvenimo skatinimo strategija](#), [ES romų lygybės, įtraukties ir dalyvavimo strateginę programą](#), taip pat platesnio masto [ES kovos su rasizmu veiksmų planą](#). Strategijos **nėra teisiškai privalomos**, tačiau apima veiksmų, kurių ES institucijos, agentūros ir įstaigos, ar nacionalinės valdžios institucijos raginamos imtis konkrečiam klausimui spręsti, rinkinį. Pavyzdžiui, ES kovos su antisemitizmu strategijoje ES institucijos ir valstybės narės raginamos imtis tokių veiksmų kaip finansavimas ar darbas su internetinėmis platformomis, siekiant kovoti su antisemitizmu internete, taip pat priemonės, skirtos skatinti švietimą, mokslinius tyrimus apie holokaustą ir holokausto atminimą.

Be to, siekdama susidoroti su **neapykantos internete keliamais iššūkiais**, ES parengė įvairių įstatymų ir iniciatyvų, skirtų kovoti su įvairiomis skaitmeninėje erdvėje kylančiomis grėsmėmis. 2016 m. ES kartu su pagrindinėmis socialinės žiniasklaidos platformomis inicijavo savanorišką Kovos su neteisėtu neapykantos kurstymu internete elgesio kodeksą. [Skaitmeninių paslaugų akte \(DSA\)](#) numatytas naujas internetinių platformų įsipareigojimas kovoti su neteisėtu turiniu, įskaitant neteisėtą neapykantą kurstančią retoriką.

2021 m. [Komisija taip pat priėmė komunikatą](#), kuriame Europos Sąjungos Taryba (kita ES institucija, atstovaujanti valstybėms narėms) raginama vienbalsiai ir gavus Europos Parlamento pritarimą priimti sprendimą, kuriuo **dabartinis SESV 83 straipsnio 1 dalyje pateiktas „ES nusikaltimų“ sąrašas būtų išplėstas įtraukiant** neapykantos nusikaltimus ir neapykantą kurstančias kalbas. Jei būtų priimtas Tarybos sprendimas, Europos Komisija galėtų pasiūlyti naujų antrinės teisės aktų, leidžiančių ES kriminalizuoti ne tik rasistinių ar ksenofobinių motyvų, bet ir kitas neapykantą kurstančios kalbos ir neapykantos nusikaltimų formas.

KOKIE IŠŠŪKIAI KYLA KALBANT APIE NEAPYKANTĄ IR KOVOJANT SU JA?

Šiame skyriuje norėtume (neišsamiau, tačiau paaiškinamuoju būdu) pabrėžti keletą klausimų, dėl kurių diskusija apie neapykantą yra ypač sudėtinga. Šis orientacinis sąrašas nekluduoja sudaryti papildomų sąrašų, kurie gali atsirasti diskusijų forume metu.

1. Kalbos apie neapykantą gali būti **jautrios** ir **labai asmeniškios**, sukeliančios stiprų emocinį atsaką ir sugrąžinančios skausmingus prisiminimus ar asmeninę patirtį. Papildoma problema yra ta, kad neapykantos apibrėžimas gali būti **labai subjektyvus**, nepaisant esamų teisinių apibrėžčių.

2. Užtikrinti **saviraiškos laisvės** ir poreikio taikyti sankcijas **pusiausvyrą** bei **užkirsti kelią neapykantą kurstančioms kalboms** yra lengviau teoriškai nei praktiškai. Saviraiškos laisvė yra pagrindinė teisė ir vienas iš esminių demokratinės visuomenės pagrindų. Ji apima ne tik „informaciją“ ar „idėjas“, kurios laikomos neįžeidžiančiomis, bet ir tas, kurios įžeidžia, šokiruoja ar trikdo. Tačiau žmogaus teisių įstatymuose pripažįstama, kad saviraiškos laisve **negalima naudotis siekiant kurstyti neapykantą ir smurtą**. Tiesą sakant, tam tikrose demokratinėse visuomenėse gali būti laikoma būtina sankcionuoti ar net užkirsti kelią visoms išraiškos formoms, kuriomis skleidžiama, kurstoma, skatinama ar pateisinama neapykanta grįsta netolerancija, su sąlyga, kad bet koks nustatytas kišimasis yra proporcingas siekiamam teisėtam tikslui. Riba tarp saviraiškos laisvės ir neapykantą kurstančios kalbos ne visada yra labai aiški, tačiau **Europos Žmogaus Teisių Teismo** praktikoje pateikiamos gairės, kokia išraiška yra laikoma neapykantą kurstančia kalba.¹³

3. ES lygmens veiksmų mastas apibrėžtas 2008 m. pamatiniame sprendime dėl rasizmo ir ksenofobijos. Priėmus pamatinį sprendimą, Sutartys pasikeitė, o nusikaltimų sritys, kuriose ES gali priimti teisės aktus, apribojamos sąrašu, į kurį neįtrauktos neapykantą kurstančios kalbos ir nusikaltimai dėl neapykantos. Todėl buvo pasiūlytas Sutarčių pakeitimas ir šiuo metu jis svarstomas Europos Sąjungos Taryboje. Iki to laiko Komisija negali pateikti teisės aktų šiuo klausimu.

4. Neapykantos kurstymą ir nusikaltimus dėl neapykantos kriminalizuojančių įstatymų taikymas įvairiose ES šalyse skiriasi, ir, deja, **ne visos ES šalys yra vienodai saugios visoms bendruomenėms**. Tai, kas vienoje valstybėje narėje laikoma nusikaltimu iš neapykantos, ne visada tokiu laikoma kitoje valstybėje narėje. Tai ypač pasakytina apie neapykantos nusikaltimus dėl **seksualinės orientacijos**, kuriems šiuo metu netaikoma ES teisė. Papildomai reikia paminėti atitinkamą ES teisės aktą – Nusikaltimų aukų teisių direktyvą, kuria nustatomi minimalūs teisių, paramos ir nusikaltimų aukų apsaugos, įskaitant neapykantos nusikaltimų ir neapykantą kurstančių kalbų aukų, standartai ir užtikrinama, kad aukomis tapę asmenys būtų pripažįstami ir su jais būtų elgiamasi pagarbiai.

5. **Žinių** apie neapykantos tendencingumus ir pagrindus **lygis** yra **nevienodas ir gana paviršutiniškas**, įskaitant tarp teisėsaugos atstovų. Naudingų rekomendacijų galima išžvelgti esamose apibrėžtyse, kurias parengė kitos tarptautinės organizacijos arba nukentėjusioms bendruomenėms atstovaujančios organizacijos. Tačiau yra priešasčių neapykantą kurstančioms kalboms ar neapykantai, kurių apibrėžtis ne tokia aiški ar mažiau išplėtotą, pavyzdžiui, kaip įtraukti įvairias prieš LGBTIQ nukreiptos neapykantos formas.¹⁴

6. Neapykantos nusikaltimai ar neapykantą kurstančios kalbos **dažnai yra nematomi**. Apie juos nepranešama arba policija, gaunanti aukų skundus, jų neužfiksuoja kaip neapykantos nusikaltimų. Todėl neapykantą kurstančios kalbos ir nusikaltimai oficialioje statistikoje ir įrašuose nematomi. Panaši situacija yra ir baudžiamosios teisenos sistemose, kuriose kartais **nepaisoma neapykantos nusikaltimų įrodymų**. Tai reiškia, kad **neapykantos nusikaltimai kartais** tokiais nelaikomi. Jei nėra duomenų, manoma, kad nėra jokių problemų, taigi nereikia ir jokios politikos. Siekiant susidaryti išsamesnį ir tikslesnį padėties vaizdą, reikalingi statistiniai duomenys ir kita informacija apie kiekvieną ES valstybę narę.

¹³ Žr.: Europos Žmogaus Teisių Teismas, [informacijos suvestinė – neapykantos kalba](#), 2023 m.

¹⁴ Daugiau informacijos rasite Europos Tarybos [rekomendacijoje dėl kovos su neapykantos kalba](#), 2022 m.

4/ Praktinė informacija

Laukiame jūsų pirmojoje forumo sesijoje, kuri prasidės **balandžio 5 d., penktadienį, 14.00 val., Briuselyje, Belgijoje**. Toliau pateikiame praktinės informacijos, kaip pasiruošti kelionei ir dalyvauti susitikimuose. **Primename:**

diskusijos vyks tris savaitgalius nuo penktadienio popietės iki sekmadienio vidurdienio. 1 ir 3 sesijos (balandžio 5–7 d. ir gegužės 17–19 d.) vyks dalyvaujant asmeniškai (Briuselyje), o 2 sesija vyks internetu (balandžio 26–28 d.).

1. IŠLAIDOS

Už kiekvieną sesiją ir (arba) kelionės dieną bus mokama 90,00 EUR kompensacija. Kompensacijos bus mokamos pasibaigus sesijoms, kai dalyvavimas bus patvirtintas lankomumo sąrašu.

2. LOGISTIKA

KELIONIŲ ORGANIZAVIMAS

Gavote arba gausite kelionės maršrutą ir el. bilietą. Jei turite daugiau klausimų apie kelionės organizavimą, susisiekite su mumis adresu info@futureu.events

PERVEŽIMAS

Pervežimai atvykus: atvykus į oro uostą ar traukinių stotį, jus pasitiks Europos piliečių forumų darbuotojai su pasveikinimo lenta arba plakatu ir palydės jus į pervežimo autobusą. Kilus sunkumų ieškant darbuotojų, skambinkite numeriu +32 460 22 40 27.

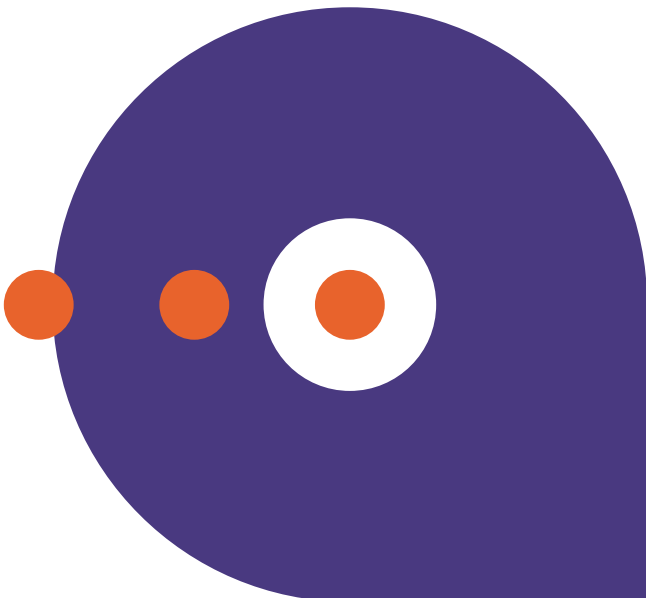
Skrendant lėktuvu: oro uoste pasiėmę bagažą eikite prie priėmimo stalo atvykimo terminale, kur jūsų lauks mūsų darbuotojai.

Važiuojant traukiniu: Briuselio „Midi“ traukinių stotyje eikite į „Prêt à Manger“ kavinę, kur mūsų darbuotojai lauks prie pasveikinimo lentos ar plakato.

Viešbutyje: autobusų pervežimai bus organizuojami iš jūsų viešbučio į Europos Komisijos patalpas, kur vyks sesijos. Ateikite į viešbučio vestibulį prieš numatytą išvykimo laiką. Mūsų komanda parodys jums kelią į maršrutinį autobusą. Jei pageidaujate atvykti į Europos Komisijos patalpas savarankiškai, praneškite apie tai mūsų mūsų pagalbos komandai prieš išvykdami.

Atvykus į Briuselį: jei po susitikimų vyksta socialiniai renginiai, pvz., vakarienė, iš Europos Komisijos patalpų į socialinio renginio vietą bus organizuojami grupiniai pervežimai maršrutiniu autobusu. Po renginio bus organizuojami grupiniai pervežimai maršrutiniu autobusu iš renginio vietos į viešbutį. Žinoma, po socialinio renginio galite laisvai tyrinėti miestą ir savarankiškai grįžti į viešbutį.

Pervežimai išvykstant: suorganizuosime pervežimus iš jūsų viešbučio į išvykimo oro uostą ar traukinių stotį. Išvykimo laikas bus nurodytas viešbučio vestibulyje esančioje skelbimų lentoje.

APGYVENDINIMAS

Mūsų komanda pasitiks jus atvykus į viešbutį. Jums užsakytas vienvietis kambarys su pusryčiais ir nemokamu belaidžiu internetu. Kambario užsakymo patvirtinimą jums išsiuntėme el. paštu. Atkreipkite dėmesį, kad būsite patys atsakingi už visų papildomų paslaugų (pvz., mini baro, kambarių aptarnavimo, telefono, viešbučio baro, skalbimo paslaugų, ankstyvo atvykimo ar vėlyvo išvykimo ir kt.) išlaidų apmokėjimą ir organizatoriai jų nepadengs. Visas papildomas išlaidas prašome sumokėti viešbutyje prieš išvykdamį.

3. ĮVAIRI INFORMACIJA

- **Aprangos kodas**

Į susitikimus atvykite dėvėdami puošnius kasdienius drabužius (angl.: smart-casual), šiltą švarką, šaliką ir neperšlampantį žieminį palatą, taip pat avėkite šiltus patogius batus ir pasiimkite skėtį. Temperatūra tikriausiai bus apie 11 °C ar šiek tiek aukštesnė gegužės mėnesį, tačiau pasiruoškite besikeičiančiam Belgijos orui!

- **Geriamasis vanduo**

Belgijoje saugu gerti vandentiekio vandenį. Vanduo buteliuose arba filtruotas vanduo bus lengvai prieinamas ir nemokamas per visas sesijas, maitinimo metu ir socialiniuose renginiuose.

- **Laiko juosta**

Dabartinis laikas yra CET – Vidurio Europos laikas (UTC/GMT +1 val., o nuo kovo 31 d. UTC +2 val.).

- **Turizmo informacija**

Briuselis turi turtingą istoriją, architektūrą, kulinariją, kultūrą ir dar daugiau! Norėdami sužinoti apie visą viešnagės metu siūlomą kultūrinę veiklą, nedvejodami apsilankykite Briuselio sostinės regiono svetainėje.

- **Bendravimas**

Mūsų komanda bus pasiekama prieš sesijas ir jų metu. Jei atvykę susidursite su sunkumais arba pasikeis jūsų skrydžio informacija, susisiekite su mumis el. paštu: info@futureu.events

- **Vertimas žodžiu**

Sesijos vyks 24 oficialiomis ES kalbomis, nes jose dalyvaus profesionalių vertėjų žodžiu komanda. Kad jiems būtų lengviau, sesijos metu kalbėkite aiškiai ir stenkitės nekalbėti per greitai.

4. PATEKIMAS Į PASTATĄ

Pirmasis ir paskutinis forumo darbo savaitgaliai vyks Europos Komisijos patalpose, Briuselyje. Daugiau informacijos apie tikslius pastatus ir patalpas rasite darbotvarkėje. Į Europos Komisijos pastatą galima patekti su lankytojo leidimu („V-pass“). Prieš renginį „V-pass“ jums bus išsiųstas el. paštu. Nepamirškite užsiregistruoti su šiuo el. pašto adresu, kad užbaigtumėte procesą ir gautumėte savo „V-pass“ QR kodą. Jei iki renginio negavote savo „V-pass“, susisiekite su mumis el. paštu: info@futureu.events Atkreipkite dėmesį, kad saugumo patikrinimas atvykus į Europos Komisijos pastatą gali užtrukti bent 20 minučių. Turėkite paruoštą „V-pass“, asmens tapatybės kortelę arba pasą, nes apsaugos darbuotojai paprašys juos parodyti.

Visi dalyviai:

- prieš įeidami į pastatą privalo parodyti galiojantį pasą arba asmens tapatybės kortelę;
- įėjimo zonoje turi praeiti saugumo kontrolę;
- patartina turėti kvietimo laišką ar bet kokį kitą dokumentą, aiškiai nurodantį dalyvavimo priežastį (pvz., registracijos laišką).

5. PAGALBOS TARNYBA, INTERNETO PRIEIGA

Prie įėjimo į sesijų sales bus įrengta pagalbos tarnyba. Mūsų darbuotojai jums padės ir atsakys į visus klausimus. Internetas pasiekiamas viešosiose belaidžio interneto zonose. Slaptažodžiai bus pateikti susitikimo dieną.

6. PRITAIKYMAS NEĮGALIESIEMS

Europos Komisijos patalpos yra visiškai pritaikytos žmonėms su negalia. Registruodamiesi internetu, nurodyti specialiuosius poreikius ir mitybos reikalavimus.

